

Психолог кеңестері: Мектепке дейінгі кіші жастағы балалардың қолдарының ұсақ моторикасын қалай дамытамыз?

Кіші жастағы баланың қозғалыс әрекетінің ширай бастауы оны әлемді тануының мүмкіндігі болып табылады. Бала қозғалысы дәл және нақты болса, оның әлемді ақылмен тануы да терең бола түспек. Қолдан ұсақ-түйек заттарды жасау – балалардың ең жақсы көретін шығармашылық жұмыстары. Мұндай жұмыс балалардың қиялдарын, ойлары мен бармақтарының ұсақ моторикасын дамытады. Ұсақ қол моториканы дамыту әдістемесі мұндай жағдайда өте тиімді. Ұсақ қол моторикасын баланың жас жарымдағы кезінен саусақ ойындары арқылы бастауға болады. Бас миы мен ұсақ қол моторикасының өзара байланысы бас миының қабығы әрқайсысы бір денеге жауапты бірнеше бөліктен тұрады. Бас миының қабығында қозғалыстық сипатты анықтайтын бөлік бар. Бас миы қабығының үштен бір бөлігі қол мойнының қозғалыстық қабілетімен байланысты және мидың сөйлеу зонасы бір-біріне өте жақын орналасқан. Сондықтан егер баланың саусағы нашар дамыған болса, ол баланың сөйлеу қабілетіне әсер етеді. Осыған байланысты ғалымдар қол мойнының буынын артикуляциялық аппарат сияқты «сөйлеу органы» деп те атайды. Бала тілін дамыту үшін сөйлеу органы ғана емес сондай -ақ, ұсақ қол моторикасын да дамыту қажет. Бала іс-әрекетіндегі қабілет бастауы – оның саусақ ұштарында. Содан шығармашылық ойдың бастаулары пайда болады. Бала қолының қозғалысында еңбек құралына деген сенімділік пен тапқырлық орын алса, қиындық аз туындайды, ол үшін бала ойының шығармашылық қабілетінің өзара әрекеттестігі қажет. Балада қаншалықты шығармашылық қабілет болса, бала соншалықты ақылды келеді. Кіші жастағы баланың ұсақ моториканы дамытуға байланысты саусақ моторикасын дамытуға саусақ ойындарын, саусақ ойындарын сипаттауды, сергіту сәттерін, ойын мен ертегілерді пайдалану маңызды. Жалпы моториканың және саусақтың қозғалуы жетіспеуі тілдік функциясына байланысты. Қолдың ұсақ моторикасы баланың дамуы мен оқуы үшін өте маңызды. Сондықтан кіші жастағы балалардың қол моторикасын арттыруға арналған ойындар мен

жаттығулар баланың тілінің дамуына да әсерін тигізеді. Бала саусақтарымен әр түрлі жаттығулар орындап, үлкен жетістіктерге жетеді және баланы сурет салуға үйретеді, ары қарай жазуға да көмектеседі. Егер баланың саусақтары шапшаң жұмыс жасап, иілгіш болса жазуы да әдемі болады. Ұсақ моториканы дамыту жұмыстарын ерте сәбилік шақтан бастаған дұрыс. Омыраудағы баланың өзіне саусақтағы бас миымен байланысқан активті нүктелеріне әсер ете отырып массаж жасау керек. Ерте жаста және мектепке дейінгі кіші жаста қарапайым жаттығуларды жасауда өлеңмен, тақпақпен ұйымдастырылған жаттығуларды пайдалану ұсынылады. Сонымен қатар өзіне-өзі қызмет ету дағдысын қалыптастыру: түймесін өзі салып, өзі ағыту, бауын байлау, оны ағыту, қасық пен қарындаш ұстау, шашын тарау, қуыршақты киіндіріп, шешіндіру немесе алмалы-салмалы ойыншық машинаның бөлшектеп, қайта жинастыру. Осы жаттығулар кіші топтағы балалардың қолдың ұсақ моторикасын дамытуда маңызы зор.

Қасықты, қарындашты ұстай алмайтын, түймесін түймелей алмайтын және бәтеңке бауын байлай алмайтын балалардың қолының кіші моторикасы нашар дамыған болып есептеледі. Оларға шашылған конструкторларды жинау, пазаламен жұмыс жасау, есептегіш таяқша және мозаикамен ойнау өте қиын. Олар басқа балалармен ойнаудан бас тартады, осы қызметтегі жұмыс жасағанда үлгермейді. Мұндай балалар қарапайым қызметтің өзінде өздерін нашар сезінеді және бұл жағдай баланың эмоциясын мен өзін-өзі бағалауға кері әсерін тигізеді. Ұсақ қол моторикамен қоса балалардың есте сақтау қабілеті мен назары, сондай-ақ, сөздік қоры да дами түседі.

Баланың ұсақ моторикасына әсер ете және оны белсендіре отырып, көрші орналасқан сөйлеуге жауап беретін орталықтың да жұмысын дамытуға болады.

Психологиялық кеңес

Педагогтар мен балалар психологының мақсаты - ата-аналарға ұсақ моториканы дамыту ойындарының маңыздылығын ұғындыру. Баланы қызықтыруда және жаңа хабарларды игеруіне көмектесуде үйретуді ойынмен алмастыру, алға қойған мақсатына жетуді, тапсырманы орындауда кездескен қиындыққа мойымауына үйрете отырып, аз мөлшердегі жетістіктерін де бағалап, мадақтап қоюды да ұмытпауы керек. Ұсақ моториканың қимылдары мен қолдың икемдігі бас миының құрылымының даму деңгейін көрсетеді. Осыдан келіп қол қимылдарын

басқара білу туады. Сондықтан ешқашан да баланы мәжбүрлеуге болмайды. Баланың ұсақ қол моторикасын дамыту және қозғалысын үйлестіру мақсатында түрлі қабылдаулар мен әдіс-тәсілдерді қолдануға болады, атап айтқанда, саусақтық ойын тренингісі, қол мойнына массаж, саусақ гимнастикасы, сергіту сәттері, саусақ ойынды тақпақтар мен жаңылтпаштар, саусақтық театры, ермексаз және тұздалған ұннан, табиғи материалдардан жапсыру жұмыстары мен мүсіндеу.